

International Association of
Human-Animal Interaction
Organizations

**IAHAIO BIJELI LIST
2014., ažuriran 2018. godine**

**IAHAIO DEFINICIJE ZA INTERVENCIJE POTPOMOŠNUTE ŽIVOTINJAMA I
SMJERNICE ZA DOBROBIT ŽIVOTINJA
UKLJUČENIH U INTERVENCIJE POTPOMOŠNUTE ŽIVOTINJAMA**

Voditeljica radne skupine: Dr. Brinda Jegatheesan (Sjedinjene Američke Države)

Članovi radne skupine: dr. Andrea Beetz (Njemačka), dr. Elizabeth Ormerod (Velika Britanija), Dr. Rebecca Johnson (Sjedinjene Američke Države), dr. Aubrey Fine (Sjedinjene Američke Države), Keiko Yamazaki (Japan), Christi Dudzik (Sjedinjene Američke Države), Dr. Rita Maria Garcia (Federativna Republika Brazil), Melissa Winkle (Sjedinjene Američke Države), Dr. George Choi (Republika Koreja)

AŽURIRANO 2018.

Ažuriranja 2018. godine na Bijeli List iz 2014. uključuju definiciju coachinga/savjetovanja potpomognutog životinjama te definiciju Jednog Zdravlja i Jedne Dobrobiti pristupa u intervencijama potpomognutim životinjama.

Revidirano u travnju 2018. godine i odobreno od strane IAHAIO odbora.

Prijevod s engleskoga: Goranka Rosanda Furlan, prof. (Udruga za pet therapy Indeficienter)

Lektura: dr.sc. Marijan Alfonso Sesar

Korektura: Relja Kekez

SADRŽAJ

IAHAIO-ova misija i vizija	3
Radna skupina za IAHAIO Definicije za Intervencije potpomognute životinjama i Smjernice za dobrobit uključenih životinja.....	4
Definicije.....	
Intervencija potpomognuta životinjama (AAI – Animal Assisted Intervention)	5
Terapija potpomognuta životinjama (AAT - Animal Assisted Therapy)	5
Obrazovanje potpomognuto životinjama (AAE – Animal Assisted Education)	5
Aktivnost potpomognuta životinjama (AAA – Animal Assisted Activity)	5
Coaching/Savjetovanje potpomognuto životinjama (AAC – Animal Assisted Coaching/Counselling)	6
Jedno Zdravlje i Jedna Dobrobit	6-7
Smjernice za blagostanje ljudi i životinja u Intervencijama potpomognutim životinjama	7
Blagostanje ljudi	7
Blagostanje životinja	7-9
Reference	10
Zahvale	10
Protokol za prevođenje Bijelog Lista na druge jezike	11

International Association of Human-Animal Interaction Organizations - IAHAIO

Misija i vizija

International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO) vodeća je svjetska udruga organizacija koje se bave unapređenjem područja ljudsko-životinjskih interakcija (HAI – Human Animal Interaction). Navedeno se postiže kroz istraživanje, obrazovanje i suradnju između njenih članova, donosiocima politika, kliničkim praktičarima, ostalim organizacijama ljudsko-životinjskih interakcija i općom javnosti.

Mnoge njene organizacije članice uključene su u aktivnost potpomognutu životinjama, terapiju potpomognutu životinjama, obrazovanje potpomognuto životinjama i/ili obuku životinja pomagača. Cilj je IAHAIO-a promovirati ophođenje s poštovanjem i odgovornošću ljudi i životinja tijekom intervencija i interakcija sa životinjama.

IAHAIO-a ima u članstvu preko 90 multidisciplinarnih organizacija i stručnih svjetskih udruženja kao što su AVMA, AAHA, FECAVA, FVE, JAHA, KAHA, WAP i AAH-ABV na veterinarsko medicinskom polju, Zakladu HABRI, ISAZ i širok spektar akademskih centara, te praktičarskih organizacija za intervencije potpomognute životinjama. Vrlo širok broj članskih organizacija snažno podržava IAHAIO da vodi područje ljudsko-životinjskih interakcija (HAI) u značajnim smjerovima.

IAHAIO održava međunarodne konferencije i radionice koje pružaju širok raspon vitalnih informacija i jedinstvenih mogućnosti umrežavanja za one na području ljudsko-životinjskih interakcija (HAI) usmjerenih ka poticanju dijaloga, razmjeni informacija i planiranju strategija za promicanje u području ljudsko-životinjskih interakcija (HAI), kao i rješavanju važnih pitanja na predmetnom području.

**RADNA SKUPINA ZA IAHAIO DEFINICIJE VEZANE ZA
INTERVENCIJE POTPOMOŽNE ŽIVOTINJAMA I SMJERNICE
ZA DOBROBIT¹ ŽIVOTINJA UKLJUČENIH U INTERVENCIJE POTPOMOŽNE
ŽIVOTINJAMA**

Radna skupina za IAHAIO Definicije vezane za intervencije potpomognute životinjama i Smjernice za dobrobit životinja uključenih u iste oformljena je u ožujku 2013. Oni koji su imenovani za rad u Radnoj skupini bili su akademici, stručnjaci iz područja veterine i praktičari iz različitih zemalja s pozadinom ili posebnim znanjima u različitim disciplinama na području ljudsko-životinjskih interakcija (HAI).

Izazovi s kojima se suočava područje ljudsko-životinjskih interakcija (HAI) na međunarodnoj razini brojni su. Na primjer, izdašna i raznovrsna terminologija koja se tiče intervencija potpomognutih životinjama (AAI) rezultira konfuzijom.

Postoji također i nedostatak smjernica koje se tiču uključenih, posebice što se tiče životinja. Prepoznajući žurnost za rješavanje gore navedenih pitanja, oformljena je Radna skupina kojoj je dana odgovornost razjašnjavanja i davanja preporuka o terminologiji i definicijama vezanim za intervencije potpomognute životinjama kao i isticanju etičkih praksi za dobrobit uključenih životinja.

Preporuke Radne skupine iz 2014. navedene u Bijelom Listu bile su rezultat temeljite, promišljene i iskrene rasprave o razini konfuzija i nedostatku smjernica koje se tiču područja ljudsko-životinjskih interakcija (HAI), puna poštovanja i proaktivne razmjene informacija te različitih gledišta i pažljivog preispitivanja relevantnih materijala u toku godine dana. IAHAIO odbor pregledao je sve predložene revizije izrađene od većine članova na Redovnoj Godišnjoj Skupštini 2014. u Amsterdamu te one koje je odbor jednoglasno podržao uvrštene su u Bijeli List.

Bijeli List namijenjen je medicinskim, srodnim zdravstvenim, javnim zdravstvenim djelatnicima i veterinarskim stručnjacima koji su uključeni u intervencije potpomognute životinjama.

¹ Unatoč činjenici da je značenje pojmova dobrobit i blagostanje uvelike slično, te u nekim jezicima (npr. poljski, ukrajinski) ne postoji jasna razlika između njihova značenja, autori hrvatskog prijevoda White Papera odlučili su prilagoditi se prirodni hrvatskog jezika, koji po njihovu mišljenju odražava jezik izvornika, engleski.

Blagostanje je pojam proizašao iz socioloških znanosti i najuže je povezan sa subjektivnim doživljajem sreće. No, za razliku od ekonomskog gledanja na višak vrijednosti, ono je višak koji stvara osjećaj sreće i nije mjerljivo. Blagostanje je nešto čemu teži gotovo svaki pojedinac te je ono pokretač ljudskog djelovanja i cilj svojstven ljudskoj prirodi.

Radna skupina potiče IAHAIO članice da ove definicije i smjernice usvoje i provode u teoriji, istraživanju i praksi te da se one ističu u vlastitim programima i programima drugih koji rade unutar zemljopisnog područja organizacije članice. Radna skupina također preporučuje članovima IAHAIO-a da promoviraju ove definicije i smjernice u svojim zemljama.

DEFINICIJE

Intervencija potpomognuta životinjama (AAI – Animal Assisted Intervention)

Intervencija potpomognuta životinjama ciljana je i strukturirana intervencija koja s namjerom uključuje ili integrira životinju u zdravstvene, obrazovne ili društvene usluge (npr. socijalni rad) u svrhu terapijske dobrobiti kod ljudi. Uključuje osobe s poznavanjem i ljudi i životinja. Intervencije potpomognute životinjama uključuju timove sačinjene od ljudi i životinja u formalnim društvenim djelatnostima kao što su Terapija potpomognuta životinjama (AAT - Animal Assisted Therapy), Obrazovanje potpomognuto životinjama (AAE - Animal Assisted Education) ili pod određenim uvjetima Aktivnost potpomognuta životinjama (AAA – Animal Assisted Activity). Takve intervencije trebalo bi razvijati i provoditi koristeći interdisciplinarni pristup.

Terapija potpomognuta životinjama (AAT - Animal Assisted Therapy)

Terapija potpomognuta životinjama ciljana je orijentirana, planirana i strukturirana terapijska intervencija usmjerena i/ili pružena od strane zdravstvenih, obrazovnih i stručnih djelatnika iz društvenih znanosti, uključujući npr. psihologe i socijalne radnike. Napredak intervencije mjeri se i uključuje u profesionalnu dokumentaciju. AAT nudi i/ili provodi formalno osposobljena (s valjanom licencom, stupnjem ili ekvivalentom) stručna osoba sa znanjem iz područja njene prakse. AAT se usredotočuje na poboljšanje fizičkog, kognitivnog, bihevioralnog i/ili socio-emocionalnog funkcioniranja pojedine osobe uključene u grupnu ili individualnu terapiju. Stručni provoditelj AAT-a (ili osoba koja je voditelj životinje pod nadzorom stručnjaka iz polja društvenih znanosti) mora imati odgovarajuće znanje o ponašanju, potrebama, zdravlju i pokazateljima te reguliranju stresa životinja uključenih u terapije potpomognute životinjama.

Obrazovanje potpomognuto životinjama ili Pedagogija potpomognuta životinjama (AAE – Animal Assisted Education ili Animal Assisted Pedagogy)

Obrazovanje potpomognuto životinjama ciljana je orijentirana, planirana i strukturirana intervencija usmjerena i/ili pružena od strane obrazovnih i srodnih stručnjaka. AAE provodi kvalificirani (dodiplomski/diplomski studij) učitelj, nastavnik, profesor ili edukacijski rehabilitator u grupnom ili individualnom radu. Primjer AAE kojeg provodi učitelj jest obrazovni posjet koji promiče odgovorno vlasništvo kućnih

ljubimaca. AAE, kada ga provodi edukacijski rehabilitator, također se smatra terapijskom i ciljano orijentiranom intervencijom. Fokus aktivnosti je na akademskim ciljevima, prosocijalnim vještinama i kognitivnom funkcioniranju. Učenikov napredak mjeri se i dokumentira. Stručni pružatelj AAE (ili osoba koja je voditelj životinje pod nadzorom stručnjaka iz polja edukacijskih znanosti uključujući i školske učitelje) mora imati odgovarajuće znanje o ponašanju, potrebama, zdravlju i pokazateljima te reguliranju stresa životinja uključenih u obrazovanje potpomognuto životinjama.

Aktivnost potpomognuta životinjom (AAA – Animal Assisted Activity)

Aktivnost potpomognuta životinjom planirana je i ka cilju usmjerena neformalna interakcija i posjet koje provodi tim sačinjen od čovjeka i životinje za motivacijske, edukacijske i rekreativne svrhe. Spomenuti timovi moraju imati završenu najmanje uvodnu edukaciju, pripremu i procjenu kako bi sudjelovali neformalnim posjetima. Timovi koji provode AAA također mogu formalno i izravno raditi sa zdravstvenim djelatnicima, edukacijskim i/ili humanističkim djelatnicima na specifično dokumentiranim ciljevima. U tom slučaju oni sudjeluju u AAT ili AAE kojeg provodi stručnjak u svom području djelovanja. Primjeri AAA uključuju psiho-socijalne krizne intervencije usmjerene na pružanje utjehe i podrške u traumatičnim kriznim situacijama i preživjelima u katastrofama te posjete životinja za druženje u domovima za starije i nemoćne osobe. Osoba koja provodi AAA mora imati odgovarajuće znanje o ponašanju, potrebama, zdravlju i pokazateljima te reguliranju stresa životinja uključenih u aktivnosti potpomognute životinjama.

Coaching/Savjetovanje potpomognuto životinjama (AAC - Animal Assisted Coaching/Counselling)

Coaching/savjetovanje potpomognuto životinjama usmjerena je ka cilju, planirana i strukturirana intervencija potpomognuta životinjama koju provodi stručna osoba licencirana kao *coach* (trener) ili savjetodavni terapeut. Napredak intervencije mjeri se i uključuje u profesionalnu dokumentaciju. AAC provodi formalno osposobljen (s valjanom licencom, stupnjem ili ekvivalentom) stručni *coach* (trener) ili savjetodavni terapeut sa znanjem unutar područja svojeg djelovanja. AAC je usredotočen na jačanje osobnog rasta i razvoja korisnika, na uvide i unapređenje procesa grupe, ili na socijalne vještine i/ili socio-emocionalnom funkcioniranju korisnika ili klijenata. *Coach* (trener) ili savjetodavni terapeut koji provodi AAC (ili osoba koja je voditelj životinje pod supervizijom coacha (trenera)/savjetodavnog terapeuta) mora imati odgovarajuće znanje o ponašanju, potrebama, zdravlju i pokazateljima te reguliranju stresa životinja uključenih u terapije potpomognute životinjama.

JEDNO ZDRAVLJE I JEDNA DOBROBIT

Jedno Zdravlje nije novi koncept. Spominje se još od 1800. godine kada su znanstvenici utvrdili mnoge sličnosti u procesima bolesti ljudi i životinja. U novije vrijeme, njegova primjena uključuje veterinarske i druge znanstvenike koji surađuju radi zaštite javnog zdravlja. Jedno Zdravlje prepoznaje da je "zdravlje ljudi povezano sa zdravljem životinja i okoliša" i "cilj je postizanje optimalnih zdravstvenih rezultata priznajući međusobnu povezanost ljudi, životinja, biljaka i njihova zajedničkog okruženja". (Centar za kontrolu bolesti, CDC – Center for Disease Control, SAD). Centar za kontrolu bolesti prihvatio je definiciju zdravlja Svjetske zdravstvene organizacije, znanu kao "stanje potpunog fizičkog, mentalnog i emocionalnog blagostanja" (WHO – World Health Organization 1946.).

Nedavno je interdisciplinarni pristup proširen na koncept Jedna Dobrobit koji prepoznaje međusobnu povezanost dobrobiti životinja, ljudske dobrobiti i okoliša. (Pinillos, 2016). Interdisciplinarna suradnička priroda suradnje obaju ovih pristupa pruža jedinstvene mogućnosti stručnjacima iz različitih disciplina i sudionika da surađuju na lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini kako bi postigli optimalno zdravlje ljudi, životinja i okoliša. Referenca Svjetske zdravstvene organizacije o emocionalnim i socijalnim stanjima također se može naći u konceptu Jedne Dobrobiti (Fraser, 2009.) koja naglašava snažnu vezu između dobrobiti životinja i ljudskog zdravlja.

Jedno Zdravlje i Jedna Dobrobit relevantni su za intervencije potpomognute životinjama, ciljevi su im slični - poboljšanje ljudskog zdravlja, blagostanja i djelovanja. Veterinari mogu iskoristiti svoje znanje o interakcijama između ljudi i životinja i zdravlja i ponašanja životinja kako bi se bavili pitanjima javnog zdravstva unutar okvira Jednog Zdravlja i Jedne Dobrobiti. Veterinari životinja za društvo počinju usvajati takav način prakse kako bi podržali dobrobit i kvalitetu života klijenata dok pružaju visoke standarde veterinarske skrbi u pristupu koji se naziva "odnosu usmjerena" veterinarska praksa (Ormerod, 2008.).

Jordan i Lem (2014.) rječito objašnjavaju kako "tamo gdje postoje slaba stanja ljudske dobrobiti, obično postoje slaba stanja dobrobiti životinja ... Slično tome, životinje često djeluju kao pokazatelji ljudskog zdravlja i dobrobiti, što se može vidjeti

u vezi između zlostavljanja životinja i nasilja u obitelji" (str. 1203). Neetično bi bilo pokrenuti intervenciju potpomognutu životinjama s ciljem poboljšanja dobrobiti pacijenta putem programa koji ugrožava dobrobit životinja ili drugih pojedinaca. U oblikovanju učinkovitih intervencija potpomognutih životinjama, ustanove i voditelji terapijskih životinja moraju osigurati odgovarajuće pravilnike i protokole za kontinuirano praćenje i zaštitu zdravlja i dobrobiti svih uključenih pacijenata, osoblja, voditelja terapijskih životinja, posjetitelja i životinja. Interdisciplinarni pristup Jedno Zdravlje Jedna Dobrobit omogućiti će ovaj cilj.

SMJERNICE ZA LJUDSKO BLAGOSTANJE I BLAGOSTANJE ŽIVOTINJA PRI INTERVENCIJAMA POTPOMOGNUTIM ŽIVOTINJAMA

Interdisciplinarni pristup Jedno Zdravlje Jedna Dobrobit trebao bi biti korišten od početnog stadija planiranja i tijekom cijelog životnog ciklusa pojedinog programa kako bi se osiguralo da postoje adekvatni protokoli koji pomažu zaštitu obiju uključenih strana, ljudi i životinja.

Ljudsko blagostanje

- Sigurnosne mjere za klijente moraju biti na snazi. Stručne osobe moraju smanjiti rizik za klijente uključene u intervencije potpomognute životinjama. Oni moraju osigurati da klijenti nemaju alergijske reakcije na vrste ili pasmine životinja, trebaju biti svjesni visokog rizika u nekoj populaciji korisnika i kriterijima isključivanja ovisno o riziku (npr. infekcija u imunosupresivnim bolesnicima i bolesti koje se mogu širiti od klijenta do klijenta putem životinje. U nekim situacijama, primjerice, rad s imunosupresivnim pacijentima, stručnjaci iz javnog zdravstva mogu zahtijevati probirne testove za životinje kako bi se osiguralo da ne nose određene infekcije).
- Voditelji životinja moraju razumjeti potrebe uključenih korisnika. Trebali bi biti obučeni o ljudskom kontekstu u kojem provoditi intervenciju potpomognutu životinjama.
- Korisnici mogu imati različita stajališta o specifičnim životinjama uključenim u intervencije. Kada se uvjerenja korisnika - vjerske, kulturne ili druge prirode - protive preporučenoj intervenciji potpomognutoj životinjama, preporučljivo je da stručnjaci raspravljaju o alternativama direktno s korisnicima, njihovim obiteljima, zakonskim zastupnicima ili skrbnicima, ukoliko samostalno nisu u mogućnosti.

Blagostanje životinja

Intervenciju potpomognutu životinjama treba provoditi samo uz pomoć životinja koje su u dobrom zdravstvenom stanju, fizički i emocionalno, i koje uživaju u ovoj vrsti aktivnosti. Obavezno je da voditelj mora poznavati svaku pojedinu životinju koja sudjeluje u intervenciji. Stručni voditelji odgovorni su za blagostanje životinja s kojima rade. U svim intervencijama potpomognutim životinjama, stručne osobe trebaju uzeti u obzir sigurnost i dobrobit svih sudionika. Stručne osobe moraju razumjeti da životinja koja sudjeluje, neovisno o vrsti, nije samo alat, nego živo biće. U nastavku se opisuju primjeri najbolje prakse za životinje uključene u intervencije i aktivnosti potpomognute životinjama, uključujući pse pomagače.

- Samo domaće životinje mogu biti uključene u intervencije i aktivnosti. Domaće životinje (npr. psi, mačke, konji, životinje na farmama, zamorci, štakori, ribe, ptice) su one životinje koje su prilagođene za društvene interakcije s ljudima. Međutim, važno je napomenuti da, premda se mnoge vrste riba drže kao ljubimci u ustanovama, malo njih je prilagođeno društvenim interakcijama. (Ptice i ribe ne bi trebale biti uhvaćene u divljini, nego uzgojene u registriranim uzgajivačnicama). Domaće životinje moraju biti dobro socijalizirane s ljudima i obučene humanim tehnikama, poput pozitivnog osnaživanja. Domaće životinje (psi, mačke, konji) trebaju biti registrirani kod jedne od nacionalnih/međunarodnih organizacija za intervencije potpomognute životinjama pod uvjetom da zadovoljavaju određene kriterije.

- Divlje i egzotične vrste (npr., dupini, slonovi, kapucinski majmuni, prerijski psi, člankonošci, gmazovi), čak one pripitomljene, ne mogu biti uključene u interakcije potpomognute životinjama. Razlozi su mnogi i uključuju visoku rizičnost za klijente od zoonoza do pitanja o dobrobiti životinja. Izjava Društva za očuvanje Kitova i Dupina (Whale and Dolphin Conservation Society) o Terapiji potpomognutoj dupinima jest da takva terapija vjerojatno ne zadovoljava psihološke ili fizičke potrebe blagostanja bilo ljudskih korisnika bilo dupina (Brakes & Williamson, 2007., str. 18). Međutim, promatranje i razmatranje o divljim životinjama u prirodi i utočištima za divlje životinje, koje udovoljavaju nacionalnim/međunarodnim standardima dobrobiti životinja, mogu biti uključene u suprotnosti s izravnim kontaktom sa divljim životinjama pod uvjetom da se to učini na način da životinjama ne uzrokuje stres ili oštećenja njihova staništa.

- Nisu sve životinje, uključujući mnoge koje vlasnici smatraju "dobrim kućnim ljubimcima", prikladni kandidati za uključivanje u intervencije potpomognute životinjama. Životinje koje se uzimaju u obzir za sudjelovanje u intervencijama potpomognutim životinjama (AAI) ili aktivnostima potpomognutim životinjama (AAA) trebaju biti pažljivo procijenjene u pogledu ponašanja i temperamenta od strane stručnjaka za ponašanje životinja kao što su veterinari i životinjski bihevoristi. Samo one životinje koje odgovaraju postavljenim kriterijima i imaju okončanu obuku trebaju biti odabrane za intervencije potpomognute životinjama. Treba provoditi redovite procjene kako bi se osiguralo da životinje i dalje pokazuju razinu adekvatnosti za tu svrhu. Veterinar bi također trebao pregledati životinje koje se

razmatraju za uključivanje u intervencije potpomognute životinjama (AAI) prije njihova uključivanja u rad s korisnicima - procjenjujući njihovo zdravlje, te osiguravanje da su svi prikladni preventivni medicinski protokoli zadovoljeni, a za rezidencijalne životinje osigurati da okoliš i skupina korisnika odgovaraju njihovim potrebama.

- Voditelji terapijskih životinja i stručnjaci koji rade sa životinjama trebali bi dobiti obuku i raspolagati znanjem o potrebama blagostanja životinja, uključujući sposobnost otkrivanja znakova nelagode i stresa. Stručnjaci bi trebali završiti tečaj o općem ponašanju životinja i odgovarajućim interakcijama čovjek-životinja te specifičnostima interakcija različitih životinjskih vrsta (tj. konji, svinje, hrčci, gerbili i ostali).
- Stručne osobe moraju imati razumijevanja za specifična životinjska ograničenja koja su normalna i poštivati ih. Životinje koje sudjeluju u intervencijama potpomognutim životinjama nikada ne bi trebale biti uključene na način da su njihova sigurnost i udobnost ugrožene. Primjeri takvih neodgovarajućih aktivnosti i terapijskih vježbi uključuju, ali nisu ograničeni na, korisnike (djecu i odrasle) koji skaču ili se savijaju nad/preko životinja, odijevaju životinje u ljudsku odjeću ili kostime, opremaju životinje s neugodnim dodacima (odijevanje osim odjeće kao što su marame, kaputići vezani za vremenske uvjete, čizme posebno dizajnirane za životinje) ili koji od životinje traže da obavlja fizički izazovne ili stresne zadatke (npr. puzanje, naslanjanje/savijanje u neprirodnim položajima, vuča teške opreme) ili trikove i vježbe koje iziskuju takve kretnje i položaje. Korisnici bi trebali biti pod nadzorom svo vrijeme i u svim okruženjima (npr. škole, prostori za terapije, domovi za stare i nemoćne) kako bi se osiguralo da ne izazivaju životinju (npr. povlačenje repa/ušiju, sjedenje na ili puzanje pod životinju) ili se na drugi način neprimjereno odnose prema njoj, dovodeći time sebe i životinju u opasnost.
- Stručne osobe odgovorne za dobrobit životinje tijekom intervencije moraju osigurati da je životinja zdrava, odmorna, da se ugodno osjeća i moraju brinuti o njoj za vrijeme i nakon seansi (npr. osiguravanje svježih vode, podloge koje su sigurne i prikladne). Životinje ne smiju biti preopterećene radom ili preplavljene emocijama, a seanse bi trebale biti vremenski ograničene (30-45 minuta).
- Potrebno je osigurati pravilnu veterinarsku njegu. Sve životinje koje sudjeluju u intervencijama (AAI) ili aktivnostima potpomognutim životinjama (AAA) moraju biti veterinarski pregledane prilikom postupka odabira i općenito redovito vođene na takve preglede. Učestalost tih pregleda treba odlučiti veterinar na temelju potreba svake životinje i vrste aktivnosti u koje je životinja uključena. Njega životinja mora odgovarati vrsti životinja. To uključuje specifičnu hranu i smještaj, odgovarajuću temperaturu, rasvjetu, obogaćivanje okoliša i druge relevantne uvjete te osigurava da životinja može održati prirodno ponašanje koliko god je to moguće.
- Potrebno je poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se spriječile zoonoze. Stručne osobe moraju osigurati da životinje primaju rutinsku procjenu zdravstvenog stanja od strane licenciranog veterinaru barem jednom godišnje u vezi s odgovarajućim

cijepljenjem i prevencijom pojave parazita. Životinje uključene u intervencije potpomognute životinjama (AAI) ne smiju se hraniti sirovim mesom ili drugim sirovim biološkim proteinima, npr. nepasteriziranim mlijekom. (izuzev životinja koje primaju mlijeko svoje majke) (Murthy et al., 2005.)

- Stručne osobe i administratori koji rade u partnerstvu sa životinjama koje dolaze u posjetu ili rezidencijalnim životinjama u ustanovama kao što su škole, psihijatrijski odjeli, zatvori i programi stanovanja moraju biti upoznati s lokalnim zakonima i pravilnicima (npr. škola, grad, općina, županija). Unutar svojih vlastitih programa i ustanova, stručne osobe trebale bi zagovarati pravilnike i postupke kako bi se osigurala skrb za životinje uključene u intervencije potpomognute životinjama (AAI). Savjetuje se formiranje etičkog povjerenstva, a odbor mora uključiti pojedince sa znanjem u svezi dobrobiti životinja (npr. veterinar).
- Psi pomagači su visoko specijalizirani i smjernice za stručne osobe koje rade u partnerstvu sa psima pomagačima nisu dio ovog dokumenta.

Uzimajući u obzir biološke i psihološke dokaze o urođenom afinitetu ljudi prema životinjama za društvo i obrnuto, i obvezu prema njihovom zdravlju i dobrobiti, članovi International Association of Human-Animal Interaction Organizations objeručke prihvaćaju pojam "Jedno zdravlje", koji tvrdi da su zdravlje i dobrobit životinja, ljudi i okoliša neodvojivo povezani (<http://www.iahaio.org/files/declarationchicago.pdf>, IAHAIO 2013 Chicago Declaration).

REFERENCE

- American Veterinary Medical Association
<https://www.avma.org/KB/Policies/Pages/Wellness-Guidelines-for-Animals-in-Animal-Assisted-Activity-Animal-Assisted-Therapy-and-Resident-Animal-Programs.aspx>
- Brakes, P., & Williamson, D (2007). Dolphin Assisted Therapy. The Whale and Dolphin Conservation Society. (http://www.wdcs.org/submissions_bin/datreport.pdf).
- FAWC (Farm Animals Welfare Council), 2009. Five Freedoms.
<http://www.fawc.org.uk/freedoms.htm> (accessed December 6, 2014)
- Fraser D. (2008) Understanding Animal Welfare: The Science in its Cultural Context published by Wiley-Blackwell
- Jordan T., Lem M. One Health, One Welfare: Education in practice Veterinary students' experiences with Community Veterinary Outreach In The Canadian Veterinary Journal 2014 Dec; 55(12): 1203–1206. Retrieved at <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4231813/>
- Murthy R, Bearman G, Brown S, Bryant K, Chinn R, Hewlett R, George G, Goldstein E, Holzmann-Pazgal G, Rupp M, Wiemken T, Weese S, Weber D. (2015). Animals in Healthcare Facilities: Recommendations to Minimize Potential Risks. *Infection Control and Hospital Epidemiology*, 36(5), 495-516. DOI: 10.1017/ice.2015.15
- Ormerod, E. J (2008). Bond-centered veterinary practice: Lessons for veterinary faculty and students. *Journal of Veterinary Medical Education*, 35 (4), 545-551
- Pinillos G., Appleby, M., Scott-Park F, Smith C. One Welfare In Veterinary Record 2014 Vol 177, Issue 24 <http://dx.doi.org/10.1136/vr.h6830>

ZAHVALE

Uz zahvalnost kolegama iz područja zdravlja životinja, polja ponašanja i dobrobiti te American Veterinary Medical Association, Humane Society of the United States, American Humane Society, Assistance Dogs International, International Fund for Animal Welfare i Whale and Dolphin Conservation Society za njihova stajališta o dobrobiti životinja uključenih u intervencije potpomognute životinjama.

PROTOKOL ZA PREVOĐENJE IAHAIO BIJELOG LISTA NA DRUGE JEZIKE

Bijeli List službeni je dokument i sredstvo komunikacije IAHAIO-a čiji je službeni jezik engleski. Kako bi našim globalnim članovima omogućili da promoviraju sadržaj Bijelog Lista u svojim zemljama, IAHAIO podržava prijevod ovog dokumenta na druge jezike. Organizacije članice ili predstavnici organizacija članica mogu od Odbora zatražiti službeni prijevod na svom jeziku. Odbor će tada angažirati neutralnog pružatelja usluge prijevoda. Prevedena verzija Bijelog Lista biti će dostavljena predstavnicima organizacija članica koji su dvojezični na lokalnom i engleskom jeziku te će biti zatraženi da pregledaju i potvrde tehničke i sadržajne točnosti prijevoda. Odbor će glasovati o konačnom dokumentu te će biti odlučeno je li taj prevedeni dokument ovlaštene IAHAIO dokument. Bude li se ikada trebalo raspravljati o sadržaju prijevoda, tekstu, itd. izvorna engleska verzija poslužila bi kao glavna referenca.